

Metropolitaan Kustlandschap 2100

Eindrapport Fase 3 - SUMMARY

Exploratief ontwerpend onderzoek

December 2015

**LABO
RUIMTE**

**RUIMTE
VLAANDEREN**
DEPARTEMENT VAN DE VLAAMSE OVERHEID

**TEAM
VLAAMS
BOUWMEESTER**

**Mobilité et
Openbare Werken**

**Maritieme Dienstverlening
en Kust**

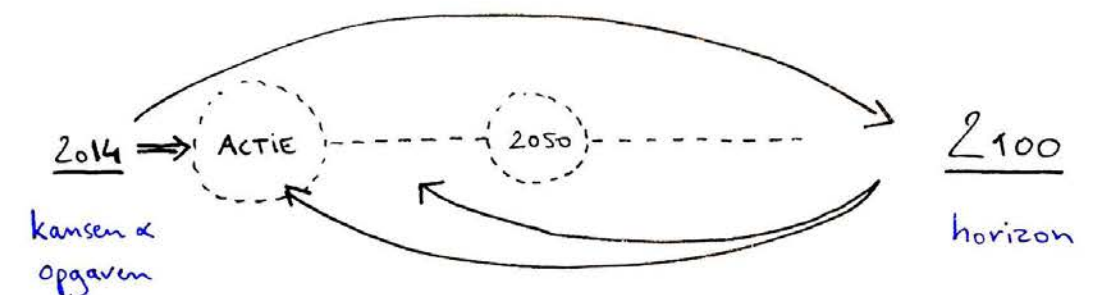
**Vlaamse
overheid**

p. 6	1. Veilige, aantrekkelijke en leefbare kust in 2100
p. 10	2. Unieke kustlijn
p. 14	3. De kustlijn verandert drastisch
p. 16	4. Van kustlijn naar kustlandschap
p. 20	5. Unieke kwaliteiten benutten
p. 22	6. Een denkkader voor de toekomst van het kustlandschap
p. 24	7. Vier mogelijke toekomsten
p. 28	8. De kust als laboratorium

Overall ter wereld blikken steden en regio's ver vooruit om vat te krijgen op de mogelijke gevolgen en impact van de klimaatverandering. Deze studies formuleren geen definitieve antwoorden op gekende of voorspelbare veranderingen. Net omgekeerd. Omdat de grootte van de klimaatverandering tegen bijvoorbeeld 2100 niet in steen gebeteld staat, zijn deze studies per definitie 'exploratief' van aard: ze testen wat de gevolgen van een drastische klimaatverandering voor een stad of regio zouden zijn, en ze kijken via ontwerp ver vooruit naar mogelijke toekomsten die zowel veilig als kwalitatief zijn. Ze kaderen de uitdaging van de klimaatverandering binnen de regionale ontwikkeling op de lange termijn, waarbij ook demografische evoluties, economische activiteiten en tendensen, mobiliteit, toerisme, en onder meer ruimtelijke (her)ontwikkeling aan de orde zijn. Zo leggen deze studies bloot welke aspecten en kwaliteiten van onze huidige manier van wonen, werken en ontspannen in het gedrang kunnen komen. Wanneer moeten we de ruimte echt anders gaan gebruiken omdat de huidige technische oplossingen niet langer volstaan? Of omdat de impact van de veiligheidsmaatregelen zo drastisch is dat de huidige kwaliteiten, leefbaarheid en aantrekkelijkheid van deze regio's dreigen te verdwijnen? Hoe kan meer veiligheid met andere woorden ook meer kwaliteit betekenen? Welke zijn dan de nieuwe kwaliteiten die deze steden en regio's aantrekkelijker en leefbaarder kunnen maken in 2100? Hoe kunnen we van noodzakelijke maatregelen op vlak van veiligheid ook de

bouwstenen maken van een coherente, lange termijn ontwikkelingsstrategie voor die verstedelijkte en bedreigde landschappen? Het gaat in deze exploratieve ontwerpstudies dus niet om het ontwerpen en plannen van hoe die regio's eruit kunnen of moeten zien in bijvoorbeeld 2100. Daarentegen schetsen ze veerkrachtige ontwikkelingsstrategieën die kwaliteit aan veiligheid weten te koppelen, waardoor een regio sterker kan worden terwijl die ook mee kan groeien met de (onvoorspelbare) snelheid en grootte van de zeespiegelstijging, van de pieken en dalen in neerslag, etcetera. De inzichten en mogelijke toekomsten uit dergelijke studies bieden een kader en aanzet om de krachten te bundelen binnen een gedeelde, brede en lange termijn ontwikkelingsvisie voor een regio of stad.

Naar een beleids- en handelingskader met horizon 2100

Bron: Atelier Visionaire Kust, Metropolitaan Kustlandschap 2100 - fase 3 (2014)

1. Veilige, aantrekkelijke en leefbare kust in 2100

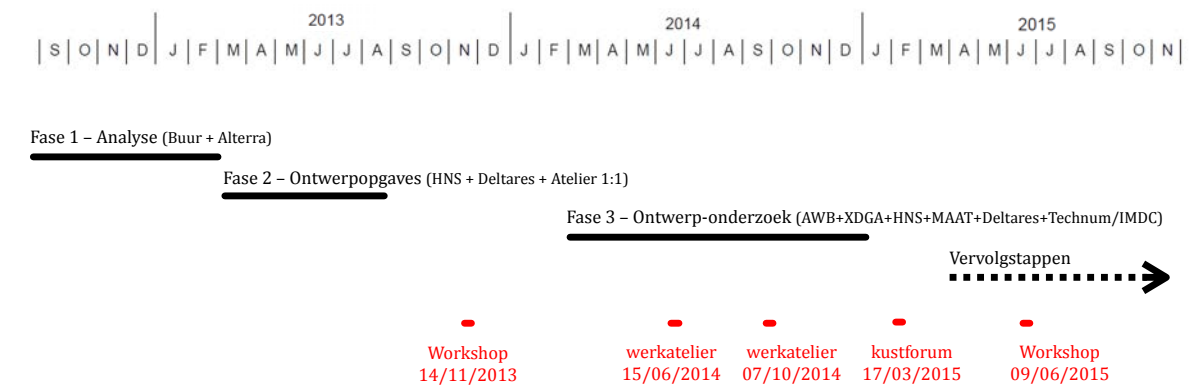
Ook Vlaanderen organiseert met het onderzoekstraject “Metropolitaan Kustlandschap 2100” een platform om samen met vele stakeholders, met diverse bestuurslagen en –sectoren, en ondersteund door wetenschappers, planners en ontwerpers, ver vooruit te kijken. Om de uitdagingen en ambities op vlak van veiligheid, aantrekkelijkheid en leefbaarheid in de breedte te onderzoeken, en om ook conclusies te kunnen trekken naar de verschillende beleidsdomeinen, staken diverse Vlaamse departementen en agentschappen de koppen bijeen voor dit traject: Ruimte Vlaanderen, Team Vlaams Bouwmeester, Departement Mobiliteit en Openbare Werken en Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust – in samenwerking met de provincie West-Vlaanderen.

Het traject “Metropolitaan Kustlandschap 2100” is opgebouwd uit 4 fasen. Fase 1 (van 9/2012 tot 2/2013) was een verkennende en methodologische analyse. Vervolgens werden in fase 2 een aantal ontwerpogaves geformuleerd en verbeeld (3/2013-6/2013). Deze ontwerpogaven werden in fase 3 (3/2013-12/2014) door ‘Atelier Visionaire Kust’, een team van ontwerpers en experts, aan de hand van exploratief ontwerpend onderzoek verder uitgezet in mogelijke ontwikkelingsrichtingen. In Fase 4 zal worden gereflecteerd hoe potentieel relevante bouwstenen kunnen worden geïmplementeerd.

Een platform voor gezamenlijke analyse en exploratie van mogelijke toekomst en samenwerkingen

Foto 1: MKL 2100, brede stakeholdersworkshop (2013) / Foto 2: MKL 2100, werkatelier (2014) / Foto 3: Kustforum, De Haan

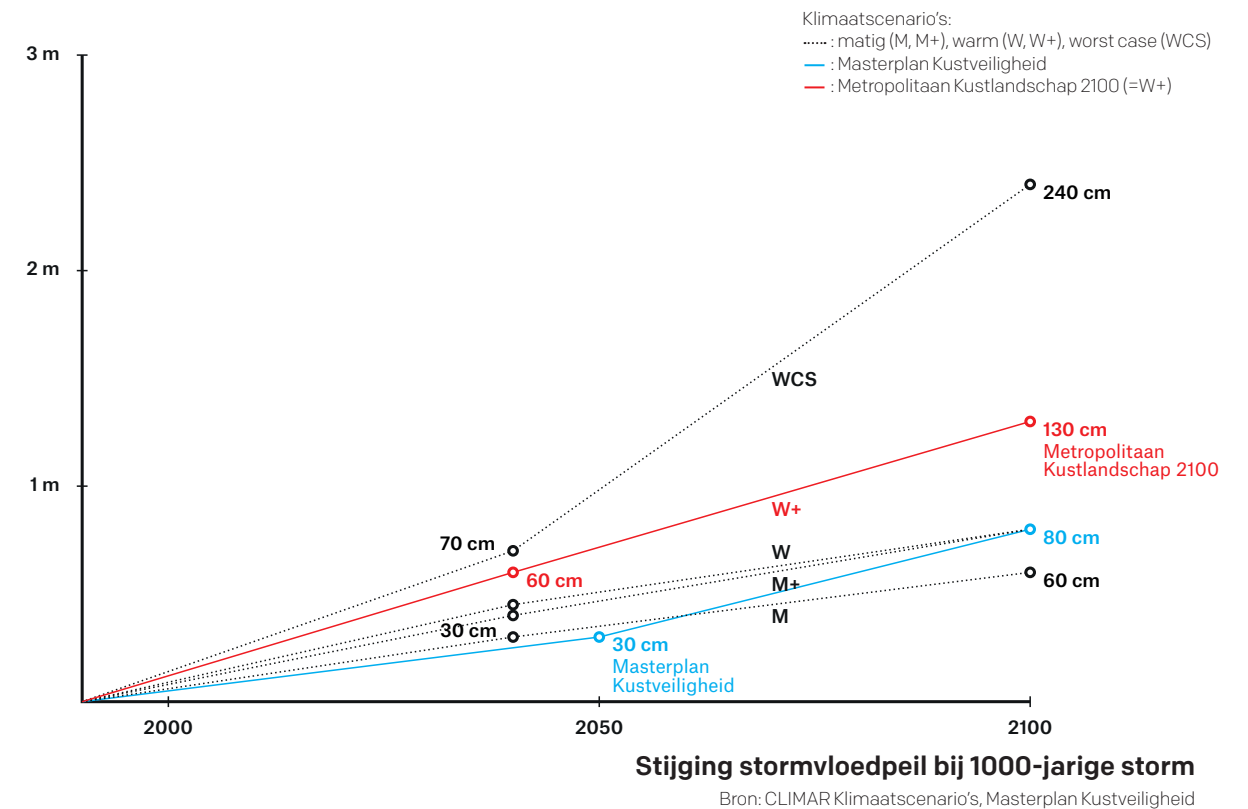

Fasen van het onderzoekstraject “Metropolitaan Kustlandschap 2100”

Bron: Atelier Visionaire Kust, Metropolitaan Kustlandschap 2100 - fase 3 (2014)

Op drie punten onderscheidt het exploratief ontwerpend onderzoek uit fase 3 van het traject “Metropolitaan Kustlandschap 2100” zich van andere lopende studies en van bestaande plannen voor de Belgische kust: de studie hanteert een tijdshorizon van 2100, het werkt met een extremer klimaatscenario (namelijk het “warm+” klimaatscenario, zoals vastgelegd in het wetenschappelijke CLIMAR onderzoek – zie grafiek), en het onderzoekt expliciet de interactie tussen klimaatverandering en alle andere huidige en toekomstige activiteiten en ruimtegebruiken in het grensoverschrijdend kustlandschap. Zo is het studietraject complementair aan bestaand beleid, projecten en investeringen (Masterplan Kustveiligheid, Marien Ruimtelijk Plan, etc). Het is tegelijk voorbereidend werk en input voor nog lopende studies en beleidstrajecten (Vlaamse Baaien, Beleidsplan Ruimte Vlaanderen, herziening Provinciaal Ruimtelijke Structuurplan, etc). Niet alleen qua inhoud maar ook qua methode – met stakeholderworkshops en werkateliers met diverse lokale, provinciale en Vlaamse actoren – is het traject op een actieve manier sector- en beleidsniveau-overschrijdend. Zo vormt het een opstap naar de ontwikkeling van een gezamenlijke, lange termijn visie voor de kustzone.

2. Unieke kustlijn

In ons steeds verder dichtslibbend stedelijk landschap, waar nog dagelijks zes hectare onbebouwde grond wordt aangesneden, vormt de kust een unieke omgeving. Het is de enige plek waar we oneindig ver kunnen zien. Overal elders in Vlaanderen reikt onze blik niet veel verder dan de volgende huizen, een populierenrij, een boerderij of industriële hal. Om dit unieke zicht op zee te 'vangen' is de lijn tussen land en zee sinds de jaren '60 steeds intenser bebouwd. Op 50 percent van de Belgische kustlijn staan vandaag gebouwen van zes verdiepingen hoog. Daarmee is de Belgische kust ook vanuit internationaal perspectief een uitzonderlijk bouwwerk. Dat dit bouwwerk de geliefde bestemming is voor velen, terwijl even veel anderen haar 'lelijkheid' verguizen, is bekend. Maar een veel fundamentele uitdaging voor de toekomst wordt dat we de kustlijn de facto in beton hebben 'vastgezet' op zijn huidige locatie.

Re-Collecting Landscapes - Driftweg Klemskerke

Bron: Labo S, Massart (1908), Charlier (1980), Kempnaers (2004), De Cleene (2014)

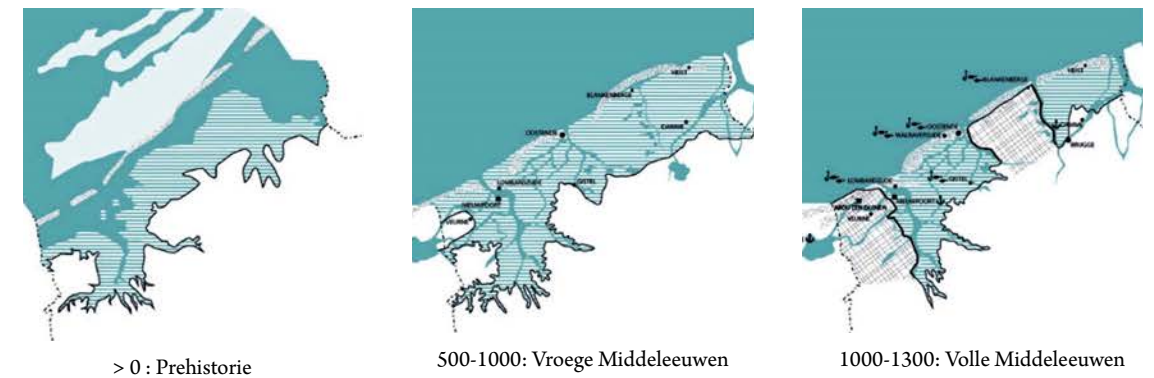

Zicht op het eindeloze zeelandschap

Bron: Atelier Visionaire Kust, Metropolitaan Kustlandschap 2100 - fase 3 (2014)

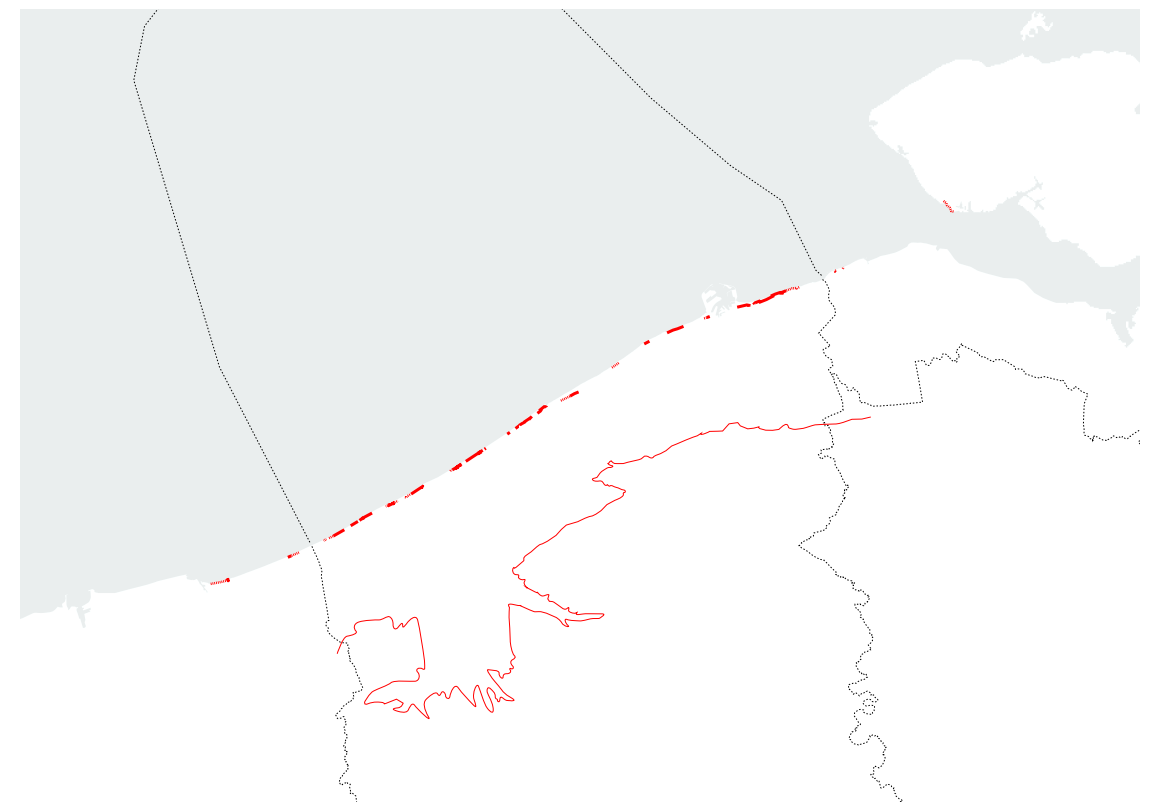

Die harde lijn staat middenin een landschap dat zowel in het verleden als in de toekomst het speelveld was en zal zijn tussen land en zee, met belangrijke en krachtige natuurlijke dynamieken en evoluties. De voorbije eeuwen verschoof de kustlijn onder invloed van de krachten van water en wind continu. Vandaag zitten we met een harde gebouwde structuur in dat dynamisch landschap. De ruimtelijke en sociaal-economische ontwikkeling van het kustlandschap bouwt vandaag verder op en aan onze 'Atlantic Wall'. Ook de ingrepen op vlak van kustveiligheid zetten in op het behoud van deze kustlijn tot 2050. Tot vandaag is de bestaande 'vaste' lineaire ontwikkeling, met haar huidige kwaliteiten en aantrekkingskracht, niet in vraag gesteld. Maar kunnen we onze kustlijn en haar kwaliteiten wel integraal vasthouden indien we geconfronteerd zouden worden met een stormpeil van 130cm in 2100?

Een dynamische kustlijn door de eeuwen heen

Bron: BUUR en Alterra, Atelier Visionaire Kust, Metropolitaaan Kustlandschap 2100 - fase 1 (2013)

'Atlantic wall': circa 50% van de kustlijn heeft gemiddeld zes bouwlagen

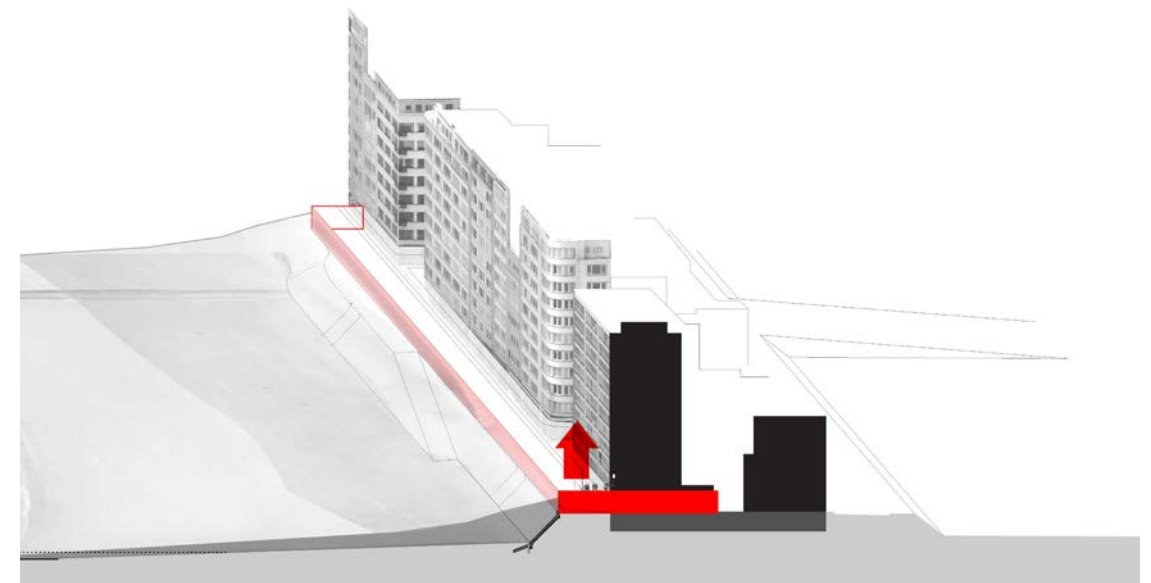
Bron: Atelier Visionaire Kust, Metropolitaaan Kustlandschap 2100 - fase 3 (2014)

3. De kustlijn verandert drastisch

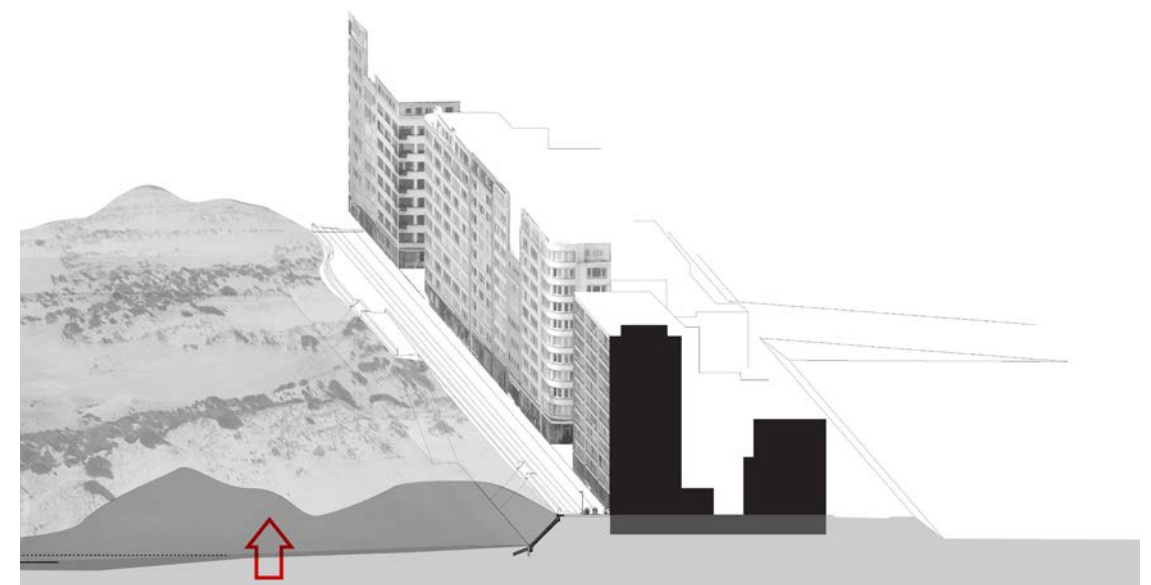
Als de kustlijn effectief te maken zou krijgen met de zeespiegelstijging en het stormpeil van een duizendjarige storm waar deze studie mee werkt (130 cm) voor het tijdsperspectief 2100 (CLIMAR), dan zal de aanblik van onze kustlijn ingrijpend veranderen. De promenade op de dijk, met horeca, commerciële activiteiten en toegangen tot appartementen aan één zijde, en met een zicht op de oneindige zee aan de andere, kan dan niet worden aangehouden. Ofwel moeten de laagste verdiepingen van de gebouwen flexibel worden gemaakt of worden opgegeven, zodat het zeewater er bij een eventuele storm ruimte krijgt – zonder dat dit aanleiding geeft tot grote schade. Een andere optie is dat de bestaande dijk van het strand en de zee wordt gescheiden door een waterkering (CCASPAR, 2012). Nog een alternatief is dat we (net als vandaag) de stranden verder opspuiten om als een solide bumper te functioneren bij stormweer. De zandsuppletie die echter nodig is om het extremere klimaatscenario op te vangen, zou kunnen resulteren in een grootschalig duinenlandschap voor de dijk. Ook dan zal de huidige relatie tussen de bebouwing, de wandeldijk, het strand en de zee wezenlijk veranderen. De vraag is met andere woorden of dit de enige optie is die we als maatschappij hebben. Is dit de transformatie die we wensen, waaraan we verder willen bouwen, en waarvoor we het maatschappelijk draagvlak moeten vinden?

Dijkverhoging: zitbank vs. muur
Bron: CCASPAR (2012)

Opgeven of flexibel omgaan met eerste verdieping bebouwing
Bron: Atelier Visionaire Kust, Metropolitaaan Kustlandschap 2100 - fase 3 (2014)

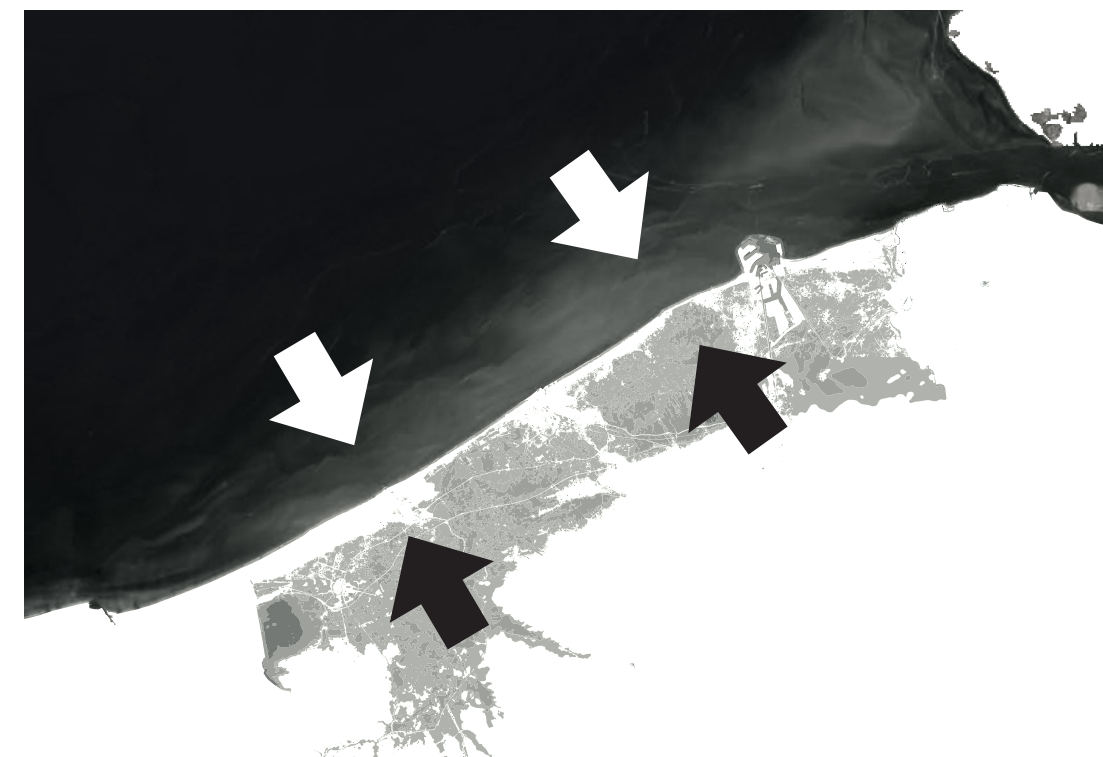

Duinenlandschap voor de dijk
Bron: Atelier Visionaire Kust, Metropolitaaan Kustlandschap 2100 - fase 3 (2014)

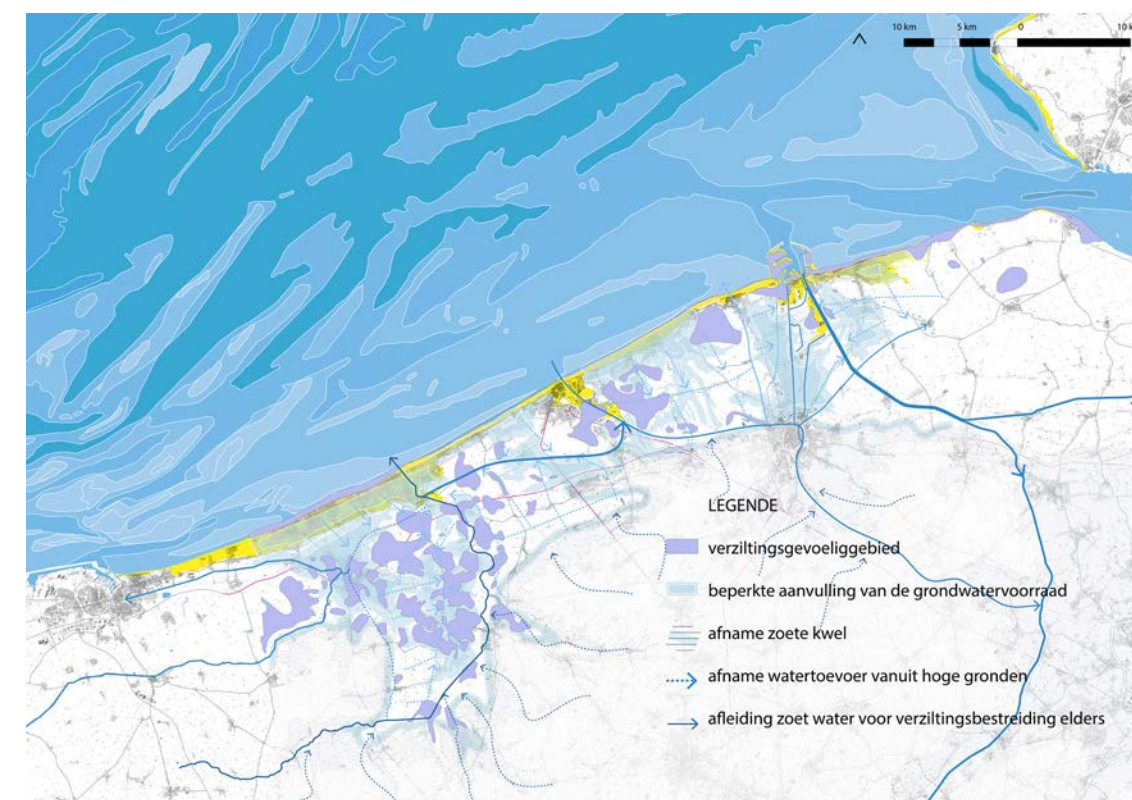
4. Van kustlijn naar kustlandschap

De impact van de klimaatverandering beperkt zich bovendien niet tot een bedreiging van de harde, bebouwde kustlijn vanuit de zee. Ook tot ver landinwaarts wordt een combinatie van grote pieken van regenval en van langdurige periodes van droogte verwacht. In nattere periodes krijgen we dan tot 60% meer neerslag, waardoor de vallei van de IJzer en de polders een 'badkuip' dreigen te worden – zeker bij een hoogwaterstand aan zeezijde. Er wordt tegelijk voorspeld dat er in drogere periodes 50 percent minder regendagen zijn in 2100, waardoor er tot 70% minder neerslag zal vallen. Bij een stijgende zeespiegel worden de ondergrondse stromingen van zout water dan krachtiger en kunnen delen van de polders verzilten. Zonder ingrepen komen zowel de bewoning als de landbouwactiviteit onder druk te staan – of ze worden onhoudbaar door de langere periodes van grote wateroverlast, door lange periodes van droogte, en door eventuele verzilting. En bovendien wordt de bestaande kustlijn niet enkel vanuit zee bedreigd, maar dient ze ook te worden beveiligd tegen het oprukkende zoetwater vanuit de polders.

Tweezijdige dreiging in het kustlandschap

Bron: Atelier Visionaire Kust, Metropolitaaan Kustlandschap 2100 - fase 3 (2014)

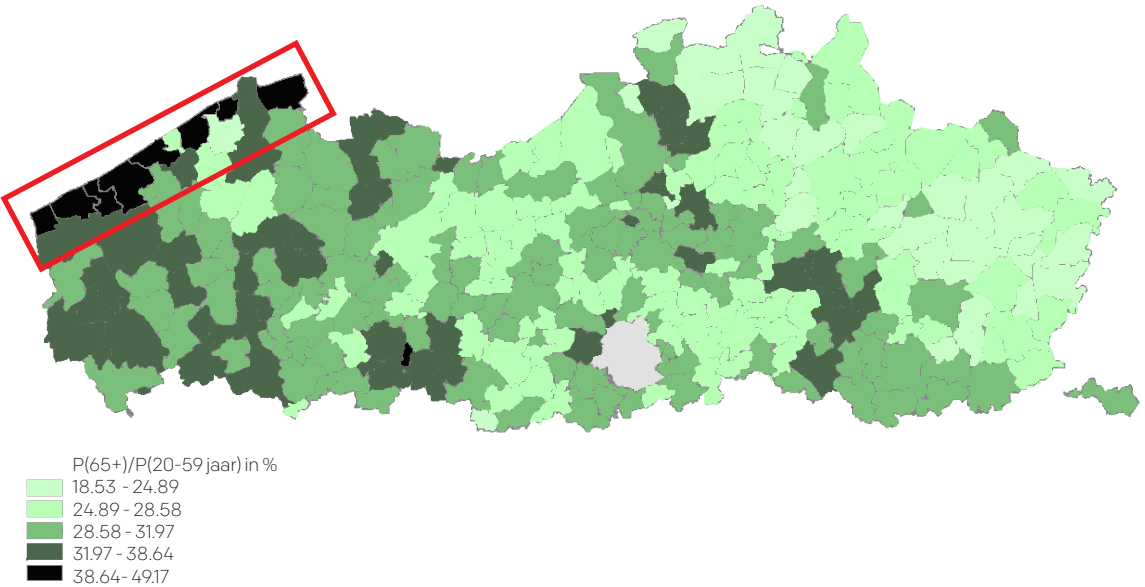

Risico op watertekort en verzilting in droge periodes

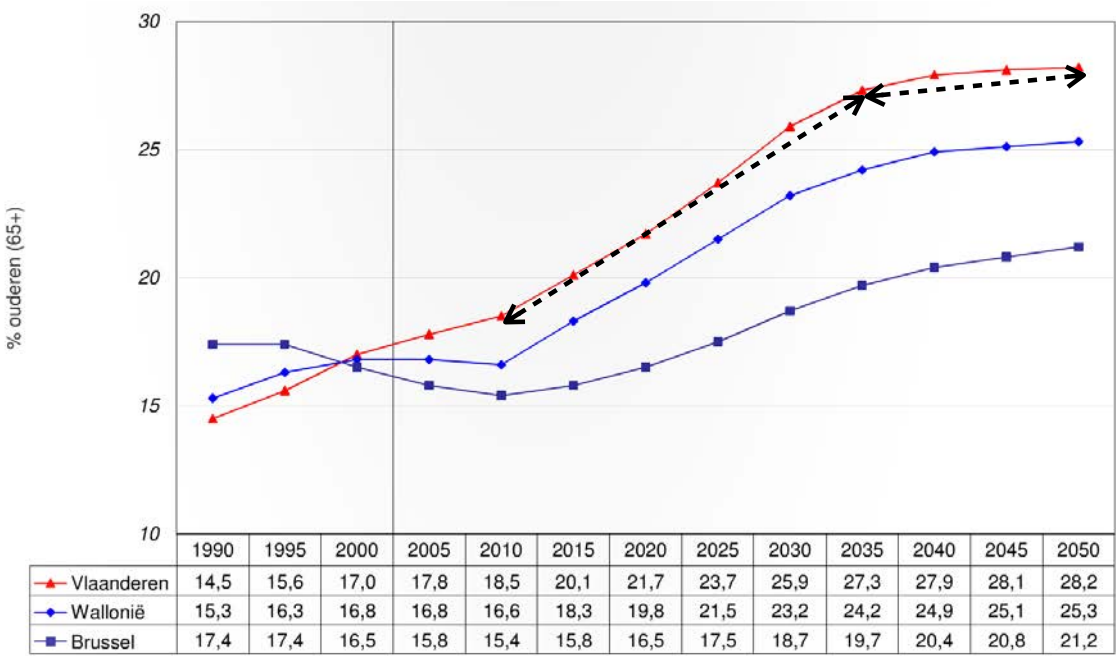
Bron: Atelier Visionaire Kust, Metropolitaaan Kustlandschap 2100 - fase 3 (2014)

Bovendien vormt niet enkel de klimaatverandering een uitdaging voor onze kust. Ook andere vraagstukken hebben nood aan een visie en aanpak op de lange termijn: demografische evoluties zoals vergrijzing en ontgroening, de vraag naar kwaliteitsvol en betaalbaar wonen voor permanente bewoners, de herontwikkeling van het unieke bouwwerk op de kustlijn, de specifieke uitdagingen gekoppeld aan tweede verblijven en een seizoensgebonden dynamiek, de evoluties in de zorg, de verbreding van het toerisme (ook naar de polders), de uitdagingen op vlak van (kinder)armoede, tewerkstelling en economie, de ontwikkeling van de havens, de rol van de zee bij hernieuwbare energieproductie en -opslag, de mobiliteit en bereikbaarheid van de badplaatsen onderling en van de kust als bestemming...

Deze uitdagingen kunnen niet los van elkaar gezien worden. Ingrepen en investeringen vanuit één sector of beleidsdomein hebben steeds effecten op andere evoluties en kwaliteiten – positief en/of negatief. Zowel de uitdagingen op vlak van klimaatverandering als de andere demografische en sociaal-economische opgaven, maken duidelijk dat we verder moeten kijken dan de bestaande kustlijn. De brede zone van de laag gelegen poldergronden tot en met de zee vormt het ‘kustlandschap’ waarbinnen we de diverse uitdagingen gezamenlijk en coherent aan zullen moeten pakken.

De ‘grijze’ druk in het Vlaams Gewest
Bron: FOD Economie (ADSEI), Bewerking: SVR (2008)

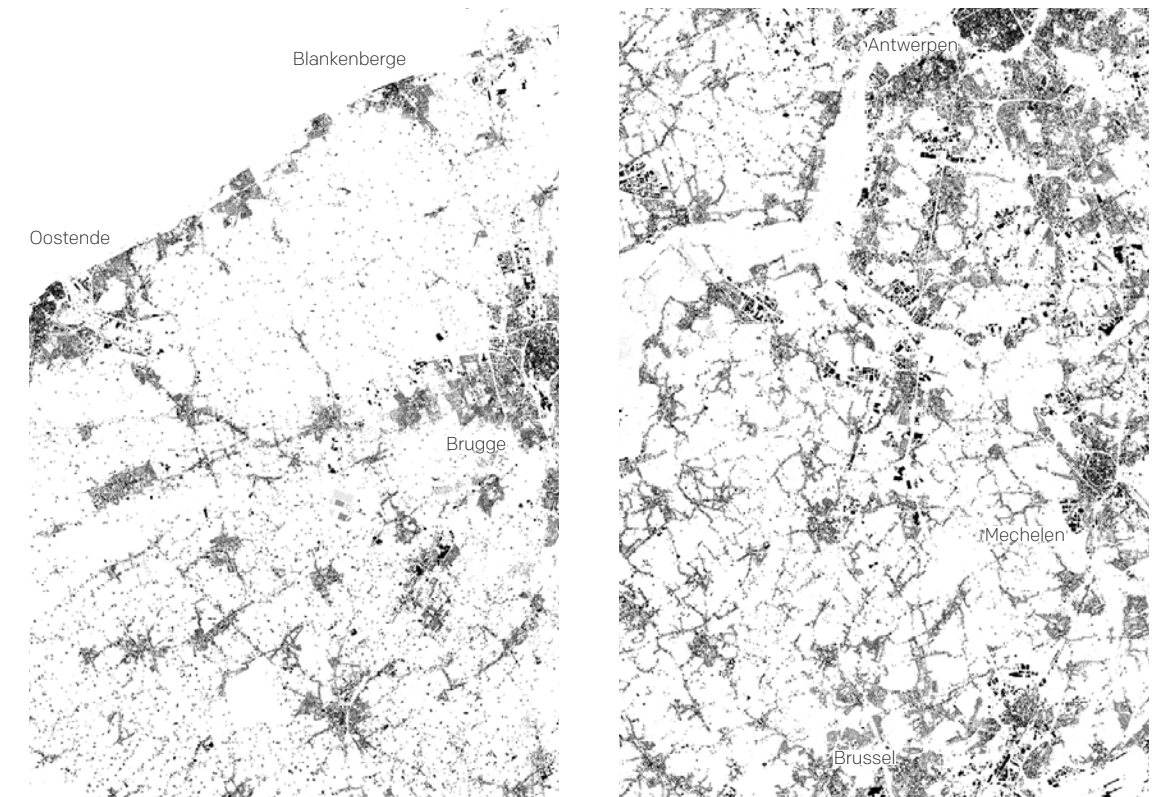
Afvlakking van de bevolkingsdichtheid
Bron: NIS, Bevolkingsstatistieken 1990-200 & Bevolkingsvooruitzichten 2005-2050

5. Unieke kwaliteiten benutten

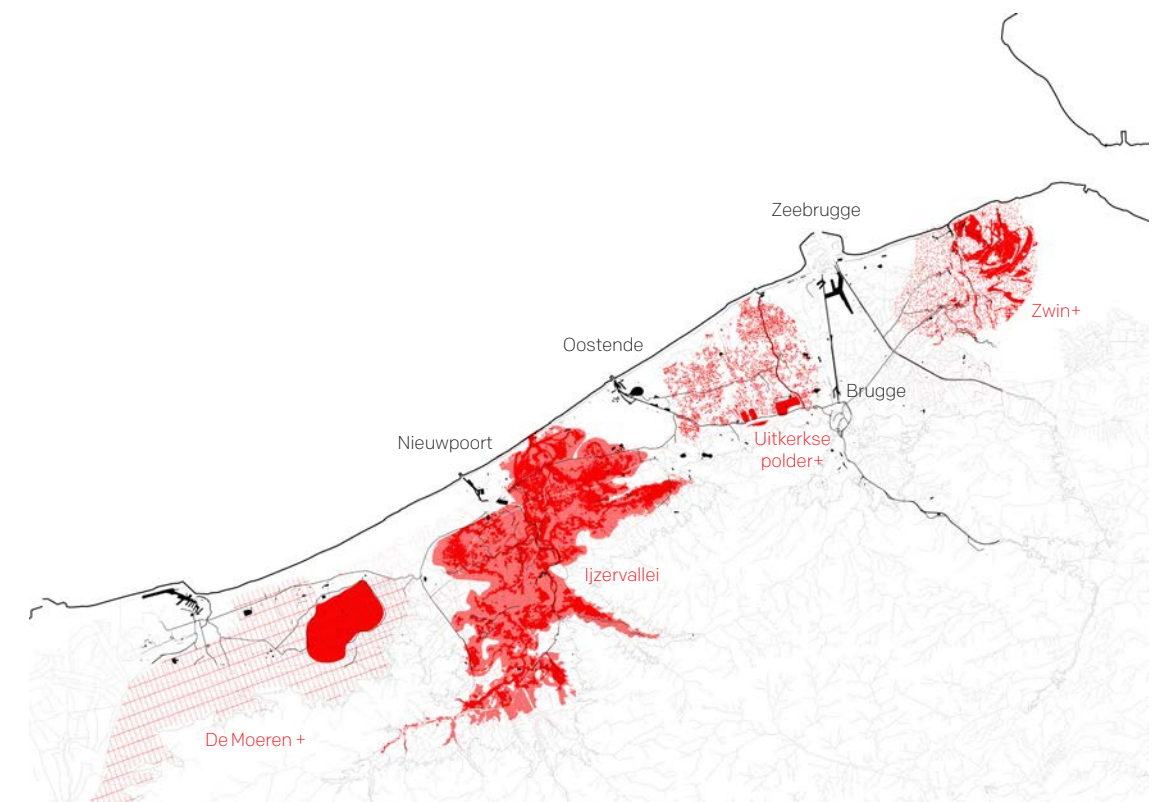
Het unieke karakter van onze kust en de noodzaak tot een duurzame ontwikkeling die inspeelt op de klimaatverandering, zijn de aanleidingen om de (ruimtelijke) ontwikkeling van onze kustzone te bevragen, en om nieuwe denkpistes te onderzoeken en te verbeelden. Daarbij moeten we niet enkel inzetten op de uitdagingen waarmee dit verstedelijkte kustlandschap te maken krijgt tussen vandaag en 2100. Het bevat ook unieke potenties en kwaliteiten die de kust in de toekomstig aantrekkelijker en rijker kunnen maken, maar die vandaag onderbenut zijn.

Zo zijn er in de IJzer-vallei en in de polders nog relatief grootschalige landschappen die veel minder dicht bebouwd zijn dan de rest van Vlaanderen. Tegelijk zijn er kansen voor energieproductie, aquacultuur, etc. En ook de unieke bebouwde lijn – de Atlantic Wall met de koninklijke baan en kusttram – kan verder worden ontwikkeld en onderling verbonden zodat de diverse kuststeden meer als één stedelijk netwerk gaan functioneren. Vele kwaliteiten zijn vandaag aanwezig, maar door de incrementele of stapsgewijze ontwikkeling worden ze niet uitgebouwd tot echte unieke kwaliteiten voor de kust. Vaak breekt de stapsgewijze ontwikkeling deze kwaliteiten ook langzaam verder af. Zonder gedragen en gedeelde keuzes voor een ontwikkelingsperspectief dreigen unieke kwaliteiten in het kustlandschap verloren te gaan, en dreigt ook dit deel van Vlaanderen verder dicht te slibben.

Verstedelijking in Vlaanderen: een luwe kustzone vs. de as Antwerpen-Brussel

Bron: CADMAP (2013)

Onderbenutte kwaliteiten van de kustpolders: sterke, grootschalige landschappen (rood)

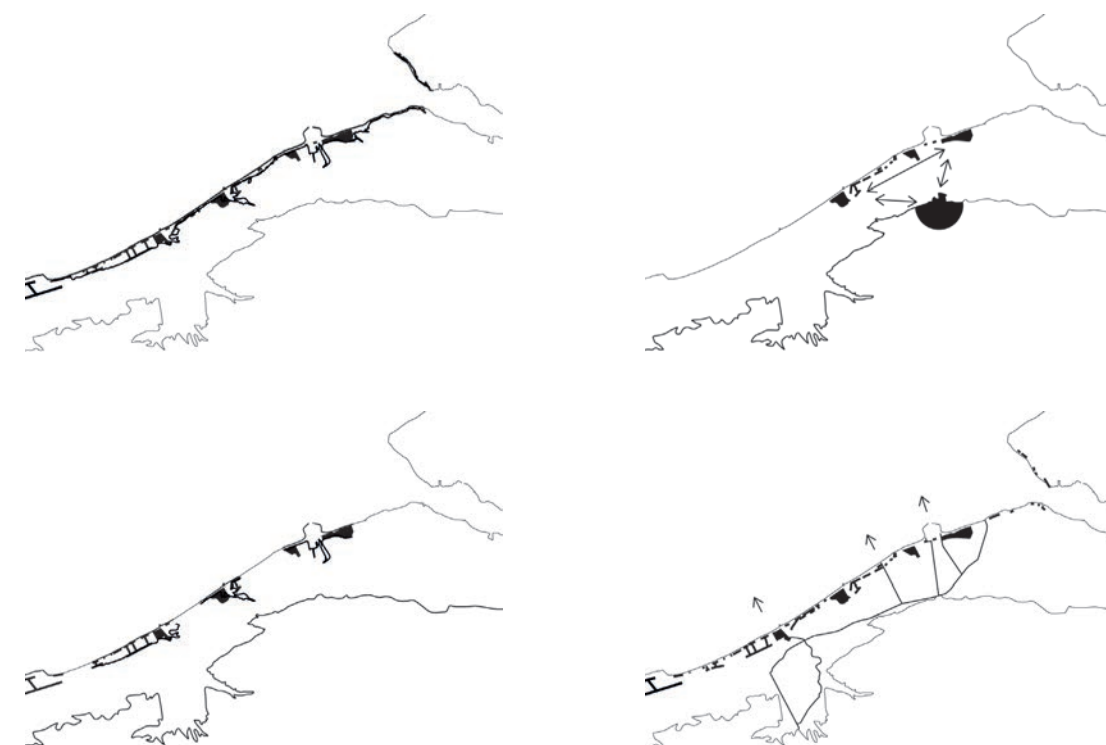
Bron: Atelier Visionaire Kust, Metropolitain Kustlandschap 2100 - fase 3 (2014)

6. Een denkkader voor de toekomst van het kustlandschap

Dit onderzoekstraject en het exploratief ontwerpend onderzoek werkt niet toe naar één plan of het beste antwoord op het geheel van uitdagingen en kansen. Daarentegen wordt onderzocht welke mogelijke combinaties er kunnen worden gemaakt tussen de belangrijke kwaliteiten die vandaag vaak onderbenut zijn, én de actuele en toekomstige uitdagingen waar het kustlandschap voor staat. Vier uiteenlopende toekomstige ontwikkelingen voor het kustlandschap werden geëxploreerd en onderbouwd. Ze vertrekken telkens vanuit de bestaande kwaliteiten en opportuniteiten van het huidige kustlandschap, dewelke in de toekomst een verdere waardering verdienen en als ruggengraat voor de ontwikkeling van de kust kunnen fungeren:

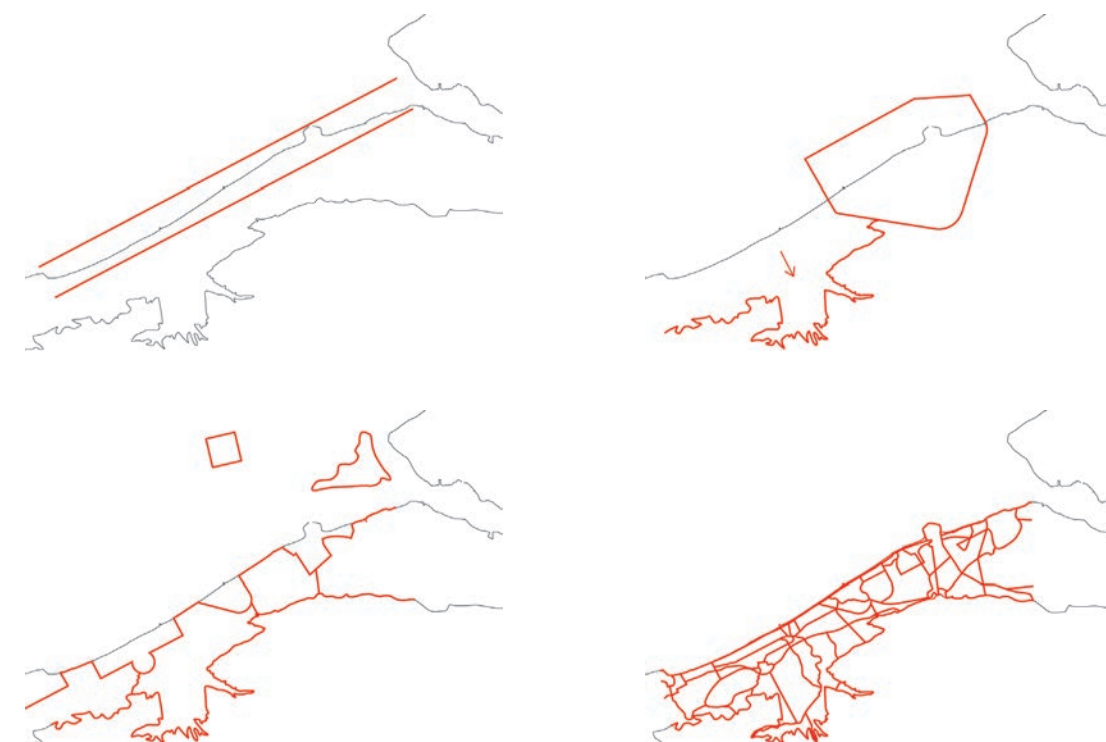
- De stedelijke lijn
- Sterke landschappen
- Luwer gebied versus stedelijke agglomeratie
- Productief zee- en polderlandschap

Door het extrapoleren van de kwaliteiten bij het aangenomen extremer klimaatscenario naar 2100 worden vier alternatieve ontwikkelingsrichtingen voor de kust benoemd. Zo wordt onderzocht op welke wijze een sterke, herkenbare identiteit voor de kust ook een beleidskader kan scheppen waarin gelijktijdige uitdagingen van verschillende sectoren aangepakt worden, en de attractiviteit en de levenskwaliteit van de kust als geheel versterkt wordt.

Bestaande unieke kwaliteiten van het kustlandschap

Bron: Atelier Visionaire Kust, Metropolitain Kustlandschap 2100 - fase 3 (2014)

Versterken van bestaande kwaliteiten

Bron: Atelier Visionaire Kust, Metropolitain Kustlandschap 2100 - fase 3 (2014)

7. Vier mogelijke toekomsten

De vier onderling erg verschillende toekomsten voor het kustlandschap die tijdens deze studie en in overleg met vele actoren verder werden geëxploreerd zijn:

1) De Zone: een geconcentreerde kustzone met een maximale diversificatie

De dubbele dreiging vanuit zee en vanuit het hinterland wordt opvangen in een geconcentreerde strook die parallel loopt met de huidige kustlijn. Binnen deze zone wordt de bestaande diversiteit aan woonomgevingen en landschappen maximaal versterkt. De diversiteit van de zone vertaalt zich in een gevarieerde zeewering die zowel op de bestaande kustlijn zelf als (licht) zeewaarts kan liggen.

2) De Archipel: sterke landschappen en sterke verblijfsomgevingen

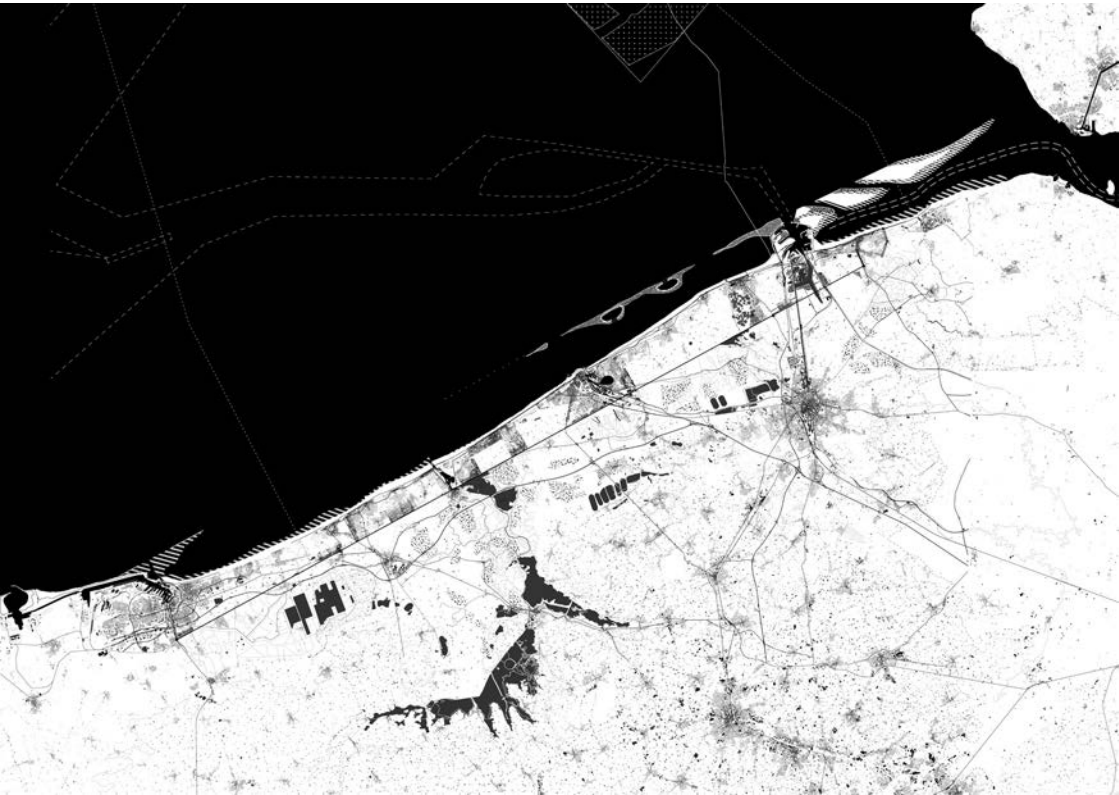
Het kustlandschap richt zich niet langer enkel op de zee, maar haar ontwikkeling wordt gestuurd door een aantal sterke, grootschalige en hoog kwalitatieve landschappen. Deze sterke landschappen liggen zowel op land als op zee, zijn vergelijkbaar qua schaal, maar hebben elk hun eigen waterlogica en productiviteit. Stedelijke ontwikkeling gebeurt op de rand van de archipel en op het front van de dek-zandrug, beiden in relatie tot en met zicht op de sterke landschappen.

3) De Bipool: een stedelijk netwerk in het oosten en een luwere westkust

De bestaande bereikbaarheid en concentratie van verstedelijking en activiteiten aan de oostkust wordt aangegrepen om een metropolitaan gebied te ontwikkelen dat Oostende, Knokke en Brugge omvat. De aanwezigheid van grootschalige landschappen en van luwere verstedelijking wordt als de voornaamste kwaliteit van de westkust beschouwd en versterkt. De natuurlijke dynamiek krijgt hier vrij spel, en de regio richt zijn ontwikkeling op deze sterke landschappen.

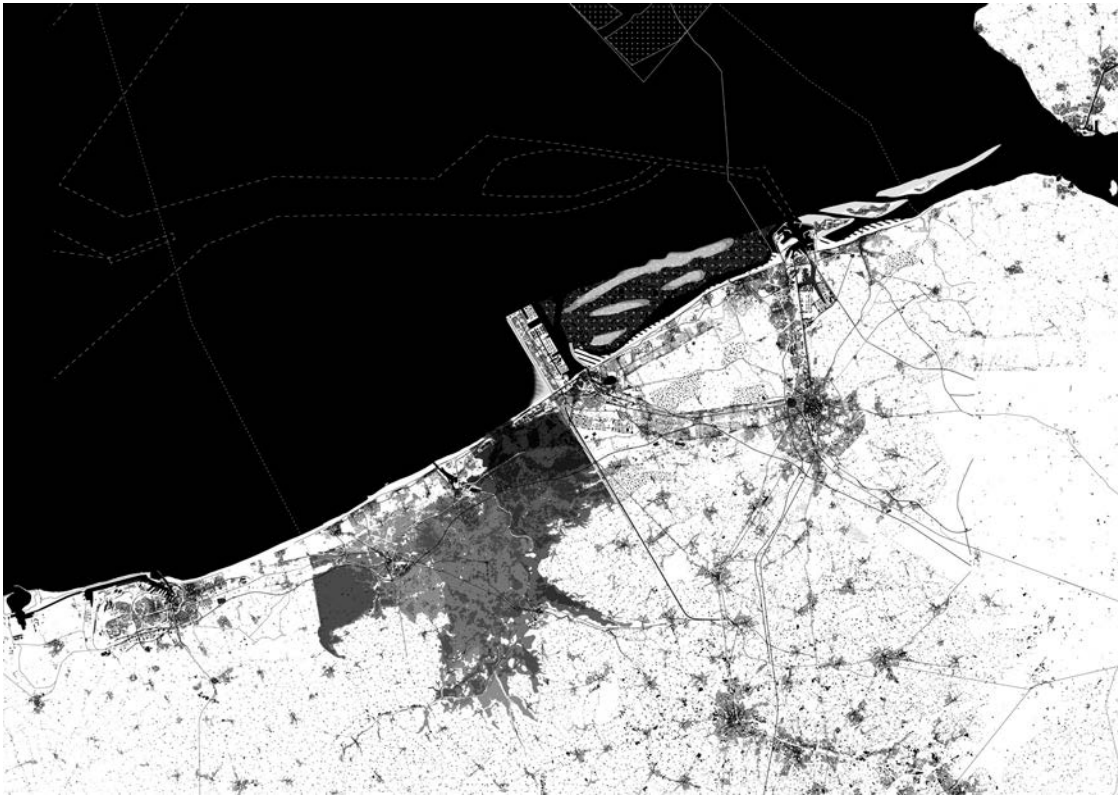
4) Het Mozaïek: maximale productiviteit gekoppeld aan infrastructuur

De bestaande kustontwikkeling en de productiviteit van het gehele kustlandschap wordt behouden en geoptimaliseerd door in te zetten op sterke lineaire infrastructuren (wegen, kanalen, ..) aan de landzijde. Aan de hand van een doorgedreven polder- en boezemsysteem is er een maximale controle op het zoete en zoute karakter van de kustpolders i.f.v. hun productiviteit. De infrastructuren bieden technische oplossingen voor vraagstukken op vlak van bescherming en productiviteit en worden ingezet als ontwikkelingsassen.

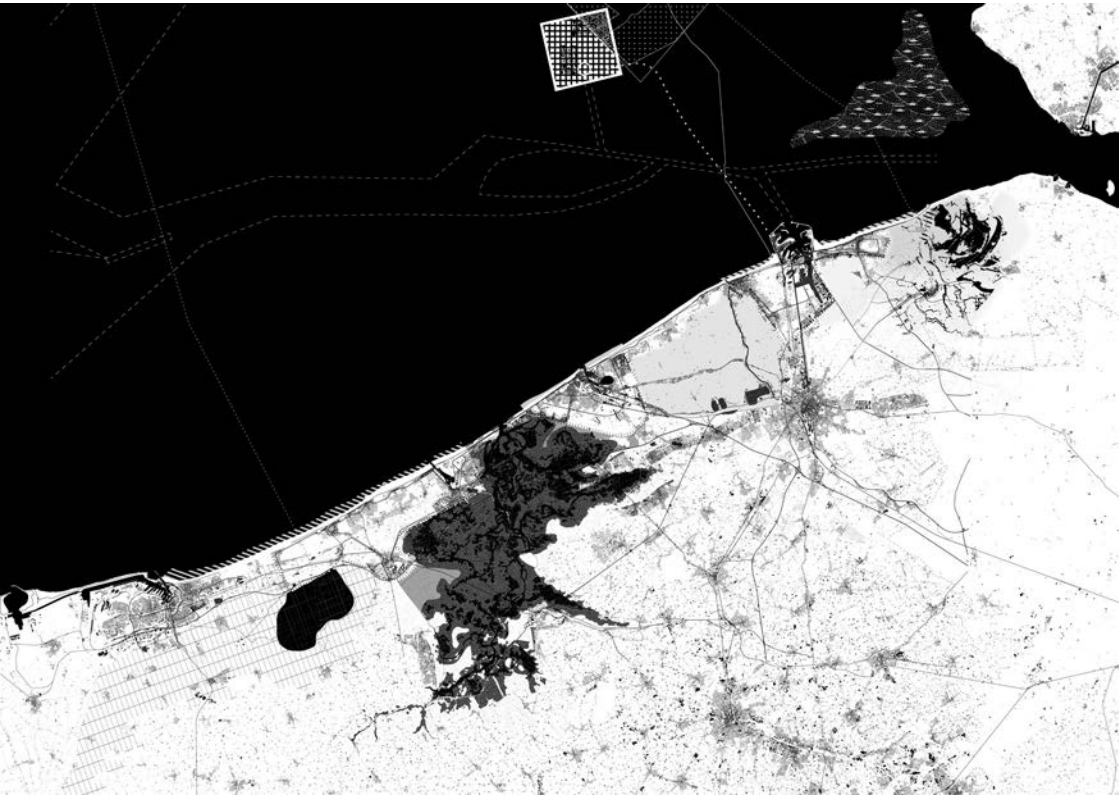
Mogelijke toekomst: de Zone

Bron: Atelier Visionaire Kust, Metropolitaaan Kustlandschap 2100 - fase 3 (2014)

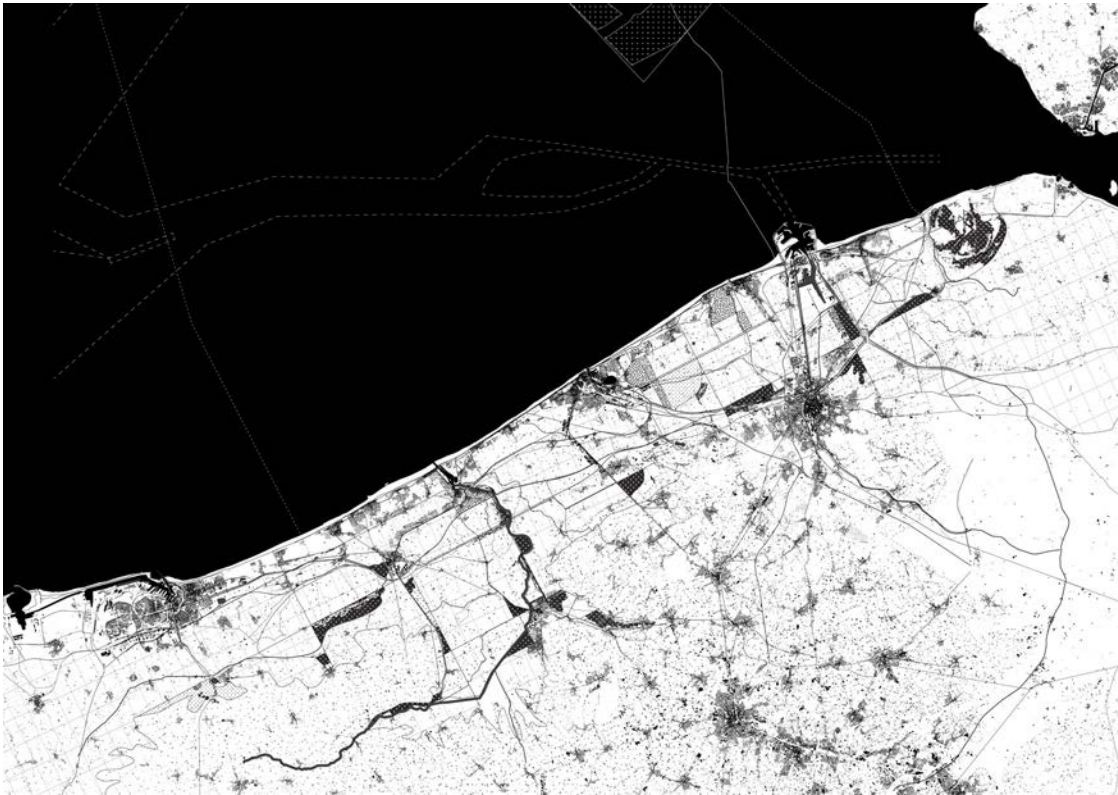
Mogelijke toekomst: de Bipool

Bron: Atelier Visionaire Kust, Metropolitaaan Kustlandschap 2100 - fase 3 (2014)

Mogelijke toekomst: de Archipel

Bron: Atelier Visionaire Kust, Metropolitaaan Kustlandschap 2100 - fase 3 (2014)

Mogelijke toekomst: de Mozaïek

Bron: Atelier Visionaire Kust, Metropolitaaan Kustlandschap 2100 - fase 3 (2014)

regering op dit vlak formuleerde, vergt dit een specifieke, gebiedsgerichte aanpak op twee parallelle sporen.

Terwijl in een eerste spoor ingezet wordt op het begeleiden en versterken van projecten die voorbeeldstellend zijn voor een duurzame ontwikkeling van het kustlandschap, wordt op een tweede spoor verder gebouwd aan een intelligent en gedragen ontwikkelingskader voor het kustlandschap als geheel. De individuele projecten geven zo – als tests – voeding aan het ontwikkelingskader.

Omgekeerd geeft het kader mee richting aan de ambitie en invulling van die concrete projecten. Door in te zetten op de parallelle ontwikkeling van specifieke, exemplarische projecten en een algemeen ontwikkelingskader, ontstaat de tijd en ruimte om concrete praktijk en algemene visie te synchroniseren.

Spoor 1 — Exemplarische (test)projecten

Bepaalde gebieden in het kustlandschap, zoals de Uitkerkse Polders en het IJzerbekken, komen terug in elk van de vier toekomsten die in deze studie werden geëxploreerd. Het zijn gebieden van verschillende schaalgrootte waar op relatief korte termijn projecten gelanceerd kunnen worden die exemplarisch zijn voor de ontwikkeling van de rest van het kustlandschap. De ontwerpprincipes en concrete invulling van deze testgebieden staan steeds in relatie tot de keuzes die binnen het ontwikkelingskader genomen worden.

Spoor 2 — Gebiedsgericht ontwikkelingskader

De vier toekomsten zijn geen voorraadkasten van concepten en acties waaruit men naar believen kan putten en combineren: in principe zijn het sterk van elkaar verschillende ruimtelijke opties die elk hun eigen geïntegreerd antwoord bieden op de gelijktijdige uitdagingen voor 2100. Evenmin zijn de toekomsten strikt afgebakende scenariobeelden. Wel zijn het ruimtelijke verkenningen die in dit tweede spoor verder geconstrueerd en gepreciseerd dienen te worden.

De uiteindelijke keuze voor een van deze vier afzonderlijke toekomsten, of voor een intelligent hybride tussenvorm, is verbonden aan de maatschappelijke keuzes die gemaakt moeten worden voor het bekomen van een robuust kustlandschap dat bijdraagt tot de duurzame ontwikkeling van de kustregio, Vlaanderen, België en de Eurodelta.

Daarnaast zorgt het ontwikkelingskader voor de inbedding, synergie en duurzaamheid van talrijke lopende of op stapel staande projecten en acties. Het tweede spoor vormt dus het noodzakelijke complement van het eerste.

‘Atelier Visionaire Kust’

Architecture Workroom Brussels:
Joachim Declerck
Nik Naudts

H+N+S Landschapsarchitecten:
Jandirk Hoekstra
Inge Kersten

Maat Ontwerpers:
Peter Vanden Abeele
Andreas Lancelot

Xaveer De Geyter Architecten:
Xaveer De Geyter
Pieter Coelis
Federico Pedrini

Experts

Technum:
Stephan Van Den Langenbergh
Bart Van Gassen
Ewald Wauters
Dries Goffin

IMDC:
Annelies Bolle
Marc Sas

Deltares:
Jan Mulder
Marcel Taal

Opdrachtgevers Fase 3

Ruimte Vlaanderen, afdeling Onderzoek en Monitoring en Departement Mobiliteit en Openbare Werken, afdeling Maritieme Toegang in het kader van het Labo Ruimte project Metropolitaan Kustlandschap 2100 (i.o.v. Team Vlaams Bouwmeester, Ruimte Vlaanderen, MOW, MDK), bestek RV-AOM/13/8

Stuurgroep

Dhr. Joost Schrijnen
Prof. Em. A. Loeckx (KULeuven)
Prof. P. Meire (UA)
dhr. Ir. Luc Vandamme

Ruimte Vlaanderen,
afdeling Onderzoek en Monitoring:
Charlotte Geldof, Jan Zaman, Jozefien Hermy

Team Vlaams Bouwmeester:
Peter Swinnen, Julie Mabilde

Departement Mobiliteit en Openbare Werken,
afdeling Maritieme Toegang:
ir. Ellen Maes

Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust:
ir. Peter DeWolf

Werkatelier met stakeholders

Bron: Atelier Visionaire Kust, Metropolitaan Kustlandschap 2100 - fase 3

An aerial photograph of a coastal region, likely in Flanders, Belgium. The image shows a mix of land and water. A large, irregularly shaped area in the upper left is covered with a blue cross-hatch pattern, indicating a specific study or planning zone. The coastline is visible, with various inlets and peninsulas. The overall color palette is dominated by blues and greys, with some green visible in the land areas.

Dit document bundelt de eindresultaten van Fase 3 van het onderzoekstraject 'Metropolitaan Kustlandschap 2100' in opdracht van Team Vlaams Bouwmeester, Ruimte Vlaanderen, Departement Mobiliteit en Openbare Werken-AMT en Agentschap Maritieme Dienstverlening Kust, met Provincie West-Vlaanderen als partner. Het betreft exploratief ontwerpend onderzoek dat in 2014 verricht werd door 'Atelier Visionaire Kust', een team van ontwerpers (Architecture Workroom Brussels, H+N+S Landschapsarchitecten, Maat Ontwer-

pers en Xaveer De Geyter Architecten) en experts (Technum, IMDC en Deltares). Het eindrapport bestaat uit drie delen: een thematische scan van het huidige systeem en de toekomstige uitdagingen van het kustlandschap (DEEL 2), een overzicht van de twee werkateliers die in het kader van de studie werden georganiseerd (DEEL 3) en een ontwerpmatig exploratief gedeelte dat opgebouwd is rond vier mogelijke toekomsten (DEEL 1).

<http://mkl2100.laboruimte.be>